

**BRIGITA MIKOLAJŪNAITĖ
VILIUS ŠLAPELIS**

2022, GEGUŽĖ

Startuolių ekosistemos plėtra

Esamos situacijos analizė

 Kurk
Lietuvai

EKONOMIKOS
IR INOVACIJŲ
MINISTERIJA

Turinys

1. Analizės tikslas	2
2. Pagrindiniai terminai	2
3. Bendra informacija.....	3
3.1. Startuolių ekosistemos plėtros koncepcija.....	3
3.2. Suinteresuotųjų šalių analizė.....	5
I. Prieigos prie finansavimo šaltinių (įskaitant subsidijas) užtikrinimas	6
II. Tarptautiškumo skatinimas	16
III. Infrastruktūros įveiklinimas ir plėtra.....	24
IV. Talentų ugdymas ir pritraukimas	28
V. Palankus teisinis reguliavimas	35
4. Apibendrinimas.....	42

1. Analizės tikslas

Šia analize „Kurk Lietuvai“ projektų vadovai, Ekonomikos ir inovacijų ministerijoje įgyvendinantys „Startuolių ekosistemos plėtros“ projektą, siekė susipažinti su startuolių ekosistemos iššūkiais, nuodugniau išnagrinėti Ekonomikos ir inovacijų ministerijos inicijuotą ir sukurtą startuolių ekosistemos plėtros koncepciją¹ ir joje nurodytas ekosistemos problemas penkiose prioritetinėse kryptyse. Tai yra prieigos prie finansavimo šaltinių (įskaitant subsidijas) užtikrinimo, tarptautiškumo skatinimo, infrastruktūros įveiklinimo ir plėtros, talentų ugdymo ir pritraukimo bei palankaus teisinio reguliavimo.

Tyrimo metu identifikuotos startuolių ekosistemos spragos ir galimi jų sprendimo būdai. Dalis pateiktos informacijos, atlikus papildomus giluminius tyrimus, gali būti įtraukti į startuolių ekosistemos plėtros veiksmų planą – dokumentą, kuris bus kuriamas drauge su Ekonomikos ir inovacijų ministerija bei su kitomis suinteresuotomis šalimis (tiek su ekosistemos dalyviais, tiek ir su veiksmų planą įgyvendinsiančiomis institucijomis) ir skirtas pasiekti startuolių ekosistemos plėtros koncepcijoje nurodytus tikslus.²

Šiame darbe pateikti startuolių ekosistemos iššūkiai yra suskirstyti pagal prioritetines kryptis, kurios, kaip paminėta, yra įvardintos startuolių ekosistemos plėtros koncepcijoje. Jas plačiau pristatysime tolesniuose dokumento skyriuose.³

2. Pagrindiniai terminai

Startuolis – didelį ir inovacijomis grindžiamą verslo plėtros potencialą turinti labai maža ar maža įmonė, Juridinių asmenų registre registruota ne ilgiau kaip 5 metus.⁴

Startuolių ekosistema - startuolių ekosistemą sudaro žmonės, įvairių etapų startuoliai ir įvairių tipų organizacijos vienoje vietoje (fizinėje ar virtualioje), sąveikaujančios kaip sistema, kuriant ir plečiant naujas startuolių įmones.⁵

Rizikos kapitalas – tai alternatyvus verslo finansavimo šaltinis investicijų į nuosavą įmonių kapitalą forma. Paprastai investuojama į novatoriškas įmones (tiek pradedančias, tiek jau veikiančias), pasižyminčias didelio augimo ir plėtros galimybėmis.

---

¹ Šis dokumentas pristatytas „Startuolių ekosistemos plėtros koncepcija“ 1. dalyje, 3 psl.

² Tikslai pristatomi „Startuolių ekosistemos plėtros koncepcija“ 1. dalyje, 3 psl.

³ Prioritetinės kryptys pristatomos „Startuolių ekosistemos plėtros koncepcija“ 2. dalyje, 4 psl.

⁴ Lietuvos Respublikos Seimas, „Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymas“, e-seimas.lrs.lt, žiūrėta 2022 m. balandžio 13 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.68516/asr>.

⁵ Wikipedia, „Startup ecosystem“, eu-wikipedia.org, žiūrėta 2022 m. balandžio 13 d., https://en.wikipedia.org/wiki/Startup_ecosystem.

3. Bendra informacija

„Startup Lithuania“ 2021 metais vykdytoje apklausoje tik 25% apklaustųjų nurodė, kad gerai arba labai gerai vertina valdžios pagalbą kuriant startuolius, 31% įvertino valdžios prisidėjimą kaip blogą arba labai blogą, 49% respondentų nurodė, kad labiausiai Lietuvos startuolių ekosistemai trūksta paramos iš valdžios institucijų - nepakanka valdžios įsitraukimo į startuolių ekosistemos veiklą.⁶

Svarbu žinoti, kad startuolių poreikiai skiriasi kiekviename jų brandos etape. Daugiausia startuolių Lietuvoje yra verslo valdymo sistemų (16%), finansinių technologijų (13%), ir sveikatos (8%) industrijose. Pagal geografinę padėtį daugiau nei pusė startuolių veikia Vilniuje (60%), antras didžiausias startuolių miestas pagal jų skaičių yra Kaunas (38%), trečioje pozicijoje - Klaipėda (2,4%). Remiantis duomenų bazės informacija, Lietuvoje daugiausia veikia startuoliai, kuriantys sprendimus verslui (B2B), jų duomenų bazėje yra 542, o produktus ar paslaugas visuomenei (B2C) kuria 391 startuoliai.⁷

Pateikti rodikliai rodo, kad egzistuoja poreikis gerinti startuolių ekosistemą įvairiose srityse su atitinkama valstybinių institucijų pagalba.

3.1. Startuolių ekosistemos plėtros koncepcija

1) Kas yra startuolių ekosistemos plėtros koncepcija?

Lietuvos startuolių ekosistemos plėtros koncepcija (toliau – Koncepcija) parengta vadovaujantis Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos planu ir 2021–2030 metų nacionaliniu pažangos planu (toliau – NPP). Koncepcija nustato Lietuvos startuolių ekosistemos plėtros tikslą ir prioritetines kryptis, stebėseną ir vertinimą.

Koncepcijos tikslas – didinti Lietuvos startuolių konkurencingumą, gerinti verslo aplinką, padėti spręsti startuoliams kylančius sunkumus. Koncepcija siekiama sudaryti sąlygas kurti novatoriškus sprendimus, skatinti verslo ir mokslo bendradarbiavimą, investicijas, didinti užimtumą, verslo darbo našumą, eksportą, diegti inovacijas.

Ekonomikos ir inovacijų ministerija planuoja jau netrukus oficialiai patvirtinti dokumentą. Šio projekto metu, remiantis Koncepcija, bus kuriamas veiksmų planas, kurį įgyvendins viešosios įstaigos, siekdamos pasiekti dokumente įvardintus tikslus. Siekiama tris kartus padidinti:

- a) startuolių pardavimą – nuo 2,8 proc. BVP (vidurkis) 2019–2021 m. iki 8,4 proc. BVP (vidurkis) 2028–2030 m.;

⁶ Startup Lithuania, „Startups survey, 2021“, žiūrėta 2022 m. balandžio 13 d.

⁷ Versli Lietuva, „Lietuvoje startuolių skaičius perkopė tūkstantį“, žiūrėta 2022 m. balandžio 13 d. <https://sc.bns.lt/view/item/340671>.

- b) startuolių prekių (ar) paslaugų eksportą – nuo 2963 mln. eurų 2019–2021 m. iki 8889 mln. eurų 2028–2030 m.;
- c) startuolių pritrauktas investicijas – nuo 632 mln. eurų 2019–2021 m. iki 1896 mln. eurų 2028–2030 m.

2) Penkios Konceptijoje nurodytos prioritetinės kryptys

Startuolių ekosistemos plėtros tikslui pasiekti išskiriamos prioritetinės kryptys: 1) Prieigos prie finansavimo šaltinių (įskaitant subsidijas) užtikrinimas; 2) tarptautiškumo skatinimas; 3) infrastruktūros įveiklinimas ir plėtra; 4) talentų ugdymas ir pritraukimas; 5) palankus teisinis reguliavimas.

Trumpai pristatant kiekvieną iš prioritetinių krypčių, galima pasakyti, kad prieigos prie finansavimo šaltinių (įskaitant subsidijas) užtikrinimas apima finansavimo nepertraukiamumo, administracinės naštos mažinimo, investicijų ir kitus klausimus. Tarptautiškumo skatinimo tema – Lietuvos žinomumo pasaulyje didinimas, užsienio investuotojų pritraukimo klausimai. Infrastruktūros įveiklinimas ir plėtra orientuoti į esamos infrastruktūros efektyvesnį įveiklinimą, specializuotų akceleratorių trūkumo problemos sprendimus. Galiausiai, talentų ugdymo ir pritraukimo tema susidaro iš dviejų kertinių elementų: pirma, talentų ugdymo (mokyklose, universitetuose), profesinio tobulėjimo ir persikvalifikavimo klausimų Lietuvoje ir, antra, talentų pritraukimo iš užsienio – Europos sąjungos ir trečiųjų šalių klausimus. Esminiai teisinio reguliavimo klausimai apima su teisės aktais susijusius iššūkius – tai Akcinių bendrovių įstatymo klausimai ir kita startuoliams aktuali teisinė bazė.

Tyrimo metu startuolių ekosistemos spragos buvo nagrinėjamos šių penkių Konceptijoje nurodytų prioritetinių krypčių rėmuose.

3) Startuolių raidos stadijos

Konceptijoje nurodytos trys pagrindinės startuolių raidos stadijos, kurių pagalba įvertintas startuolių išsivystymo lygis, leidžiantis identifikuoti jų raidai tinkamiausius problemų sprendimo kelius. Išskiriamos šios pagrindinės startuolių raidos stadijos:

- **Priešankstyvoji stadija** (angl. „Pre-seed stage“). Šioje stadijoje inicijuojamos veiklos perspektyviai idėjai plėtoti. Formuojama komanda ir tobulinamas verslo modelis. Išskiriami šie bendri stadijos požymiai: tipinis startuolio kapitalas (< 50–100 tūkst. eurų); vystomas startuolio verslo planas; kuriamas pradinis perspektyvus produktas (angl. „minimum viable product“) – prototipas. Galimi finansavimo būdai: asmeninės lėšos; valstybės lėšos (subsidijos, dotacijos ir kt.); sutelktinis finansavimas; verslo angelai, akceleratorių fondai.
- **Ankstyvoji stadija** (angl. „Seed stage“). Ankstyvajame startuolio plėtros etape toliau plėtojama verslo idėja, plečiama komanda, tikrinama, kaip veikia verslo modelis.

Dauguma startuolių patiria nesėkmę būtent šioje stadijoje. To priežastis – negebėjimas rasti išorinių pagalbinių priemonių. Išskiriami šie bendri stadijos požymiai: tipinis startuolio kapitalas (100 tūkst.–1 mln. eurų); kuriamas produktas; išbandymas su pirmaisiais vartotojais. Galimi finansavimo būdai: rizikos kapitalo fondai; verslo angelai; valstybės lėšos (subsidijos, dotacijos ir kt.).

- **Augimo stadija** (angl. „Growth“). Šiame etape startuolis jau yra sukūręs pagrindinį produktų asortimentą. Startuolis turi žinomą produktą ir vykdo plėtrą į naujas rinkas. Išskiriami šie bendri stadijos požymiai: tipinis startuolio kapitalas (1–20 mln. eurų); patvirtintas ir pasiteisinęs verslo modelis; plėtra į kitas, tarptautines rinkas. Galimi finansavimo būdai: naujų akcininkų pritraukimas; paskolos; rizikos kapitalas; verslo angelai; valstybinės lėšos (subsidijos, dotacijos ir kt.).

3.2. Suinteresuotųjų šalių analizė

Šio tyrimo dalis yra suinteresuotųjų šalių – startuolių ekosistemos dalyvių (žr. Lentelę 1) analizė.

Projekto pradžioje pradėti vykdyti interviu (nuo 2022 m. kovo 10 dienos iki balandžio 14 dienos), kurių metu buvo aptariamose esminėse startuolių ekosistemos spragos, Konceptijoje įvardintų prioritetinių kryptų rėmuose.

Tyrimo metu apklausta 18 skirtingų įmonių/organizacijų (įskaitant ir valstybines institucijas bei viešąsias įstaigas). Apklausos dalyviai nurodė jų ir jų atstovaujimų organizacijų identifikuotas didžiausias startuolių ekosistemos spragas bei pateikė savo siūlymus šioms problemoms spręsti. Šios problemos ir pasiūlymai perteikti suinteresuotųjų šalių analizės lentelėse. Pažymėtina, kad tiek surašytos suinteresuotųjų šalių analizės problemos, tiek pasiūlymai, yra apklausos dalyvių nuomonė ir nėra traktuotini kaip objektyvių tyrimų rezultatai ar galutiniai problemų sprendimai.

Kiekvieno pogrupio informacija susisteminta ir pateikta atskiruose prioritetinių kryptų skyriuose „Suinteresuotųjų šalių analizė“. Informacija nebuvo interpretuota ar keičiama pačių šios analizės autorių.

18 skirtingų organizacijų sugrupuotos pagal 6 skirtingas grupes, nurodytas Lentelėje 1.

Lentelė 1

Suinteresuotųjų šalių grupė	Suinteresuotosios šalys
1. Ministerija	Ekonomikos ir inovacijų ministerijos atstovai
2. Ministerijai pavaldžios institucijos	GovTech, Invega, Startup Lithuania
3. Akceleratoriai/infrastruktūra	Imaguru, 70 Ventures, VU TechHub, Startup Wise Guys, Tech Zity

4. Startuoliai	Vienaragiai LT
5. Investuotojai	Practica Capital, Lithuanian Business Angel Network, Lietuvos rizikos ir privataus kapitalo asociacija
6. Išorės ekspertai	Sorainen, Ellex, Lietuvos inovacijų centras, Lietuvos bankas, Seimo narys Andrius Kupčinskas

Tolesnė šios analizės dalyse pateikiama atskirų penkių prioritetinių krypčių analizė. Kiekvieno skyriaus analizės struktūra: 1) Konceptijoje nurodyta informacija (ekosistemos privalumai ir trūkumai); 2) suinteresuotųjų šalių analizė; 3) strateginių dokumentų, teisės aktų ir kitų šaltinių analizė; 4) dažniausiai pasikartojančių problemų sąrašas.

I. Priegos prie finansavimo šaltinių (įskaitant subsidijas) užtikrinimas

2021 metais Startup Lithuania atliktoje apklausoje didžiausias kiekis respondentų (43%) nurodė, kad pagrindinė kliūtis startuolio vystymuisi yra per maži finansiniai resursai. 51% nurodė, kad reikalinga finansinė pagalba startuolio vystymuisi. Šiame skyriuje yra pateiktos skirtingos problemos bei sprendimo būdai, susiję su prieiga prie finansinių šaltinių (įskaitant subsidijas).

Priešankstyvoji stadija:

Suinteresuotųjų šalių nurodyta problema	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Subsidijų ne MTEP pagrindu vystomiems produktams stoka.	<ul style="list-style-type: none"> Tam tikrų išlaidų kompensavimas, subsidijos, dotacijos ir įvairių šaltinių lėšomis įgyvendinamos paskolų, garantijų, rizikos kapitalo investicijų arba kitos priemonės, kurioms finansuoti ir (ar) įgyvendinti skirtos lėšos grįžta ir pakartotinai naudojamos versle.

2. Neužtikrintas finansavimo nepertraukiamumas, keičiantis finansavimo laikotarpiams.	-
3. Administracinė našta dalyvaujant viešosiose inovacinės veiklos skatinimo programose.	<ul style="list-style-type: none"> • Viena paraiška idėjos įgyvendinimui iki prototipo ar pirmų pardavimų (visai priešankstyvajai (angl. Pre-seed) stadijai) su tarpiniais etapiniais įvertinimais dėl tolesnio finansavimo, o ne atskiros paraiškos atskiriems etapams, atskiroms programoms dalyvaujant konkursuose, laukiant vertinimo ir kt.
4. Investicijų į priešankstyvosios stadijos startuolius trūkumas.	<ul style="list-style-type: none"> • Skatinti jaunas žmones, turinčius finansinių resursų, investuoti bei tapti verslo angelais.

Ankstyvoji stadija:

Problema	Pasiūlytas sprendimas
1. Administracinė našta dalyvaujant viešosiose inovacinės veiklos skatinimo programose.	<ul style="list-style-type: none"> • Viena paraiška idėjos įgyvendinimui iki prototipo ar pirmų pardavimų (visai priešankstyvajai (angl. Pre-seed) stadijai) su tarpiniais etapiniais įvertinimais dėl tolesnio finansavimo, o ne atskiros paraiškos atskiriems etapams, atskiroms programoms dalyvaujant konkursuose, laukiant vertinimo ir kt.
1. Mokesčių lengvatų, skatinančių privačius asmenis investuoti į startuolius, trūkumas.	<ul style="list-style-type: none"> • Jungtinėje Karalystėje veikianti SEIS programa.
2. Lietuvos rizikos kapitalo fondų konkurencingumo tarptautiniu lygiu trūkumas.	<ul style="list-style-type: none"> • Rizikos kapitalo skolinimasis ženkliai prisidėtų prie startuolių veiklos plėtros Lietuvoje.

3. Korporacijų (didžiųjų įmonių) investicijų į inovatyvius verslus skatinimo trūkumas.	<ul style="list-style-type: none"> • Mokestinės lengvatos.
--	---

Augimo stadija:

Problema	Pasiūlytas sprendimas
1. Paskatų pritraukti užsienio rizikos kapitalo investicijas į Lietuvą trūkumas.	<ul style="list-style-type: none"> • Lietuvos bei startuolių pristatymas užsienio parodose. • Nuolatinė ta pati žinutė apie Lietuvą užsieniui. Estijos pavyzdys „e-estonia“.

2. Susitikimai su suinteresuotomis šalimis

1) Ministerija

Priešankstyvoji stadija:

Suinteresuotųjų šalių nurodyta problema	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Nėra pakankamai finansuojama į žmonių, norinčių kurti startuolius, mokymus.	<ul style="list-style-type: none"> • Mokymai galėtų būti subsidijuojami.

Ankstyvoji stadija:

Suinteresuotųjų šalių nurodyta problema	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Neužtikrintas finansavimo nepertraukiamumas, keičiantis finansavimo laikotarpiams.	<ul style="list-style-type: none"> • Finansavimo planavimas vykdomas kelis metus prieš teikiant finansavimą.
2. Nėra pakankamai rizikos kapitalo fondų Lietuvoje.	<ul style="list-style-type: none"> • Kurti bendrus Baltijos šalių fondus. • Skatinti užsienio rizikos kapitalo fondus, investuoti Lietuvoje.

Augimo stadija:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Lietuvoje nėra A ir B stadijų startuolių finansavimo.	<ul style="list-style-type: none"> • Kurti bendrus Baltijos šalių fondus. • Skatinti užsienio rizikos kapitalo fondus investuoti Lietuvoje.
2. Lietuvoje nėra pakankamai rizikos kapitalo fondų.	<ul style="list-style-type: none"> • Kurti bendrus Baltijos šalių fondus. • Skatinti užsienio rizikos kapitalo fondus investuoti Lietuvoje.

Visos stadijos:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Lėšos nėra paskirstomos efektyviai.	<ul style="list-style-type: none"> • Peržvelgiamas lėšų paskirstymas. • Lėšas efektyviau turėtų pradėti skirstyti Inovacijų agentūra.

1) Ministerijai pavaldžios institucijos

Ankstyvoji stadija:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Nėra pakankamai rizikos kapitalo Lietuvoje.	<ul style="list-style-type: none"> • Užsienio fondų pritraukimas į Lietuvą.
2. Rizikos kapitalas pirmose MTEP startuolių stadijose neinvestuoja.	<ul style="list-style-type: none"> • Skatinti investuoti verslo angelus. • Sukurti palankią mokestinę sistemą.

Augimo stadija:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Nėra pakankamai rizikos kapitalo Lietuvoje.	<ul style="list-style-type: none"> • Užsienio fondų pritraukimas į Lietuvą.

Visos stadijos:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Nėra aišku, kada subsidijos duodamos per IA ir kada per INVEGA.	<ul style="list-style-type: none"> • Aiškiai apibrėžti Inovacijų agentūros bei INVEGOS finansuojamas sritis bei būdus.
2. Pernelyg daug lėšų yra skiriama sumanios specializacijos startuoliams.	<ul style="list-style-type: none"> • Peržvelgti finansuojamus sektorius. Skirti didesnę finansavimą programinės įrangos startuoliams.

2) Akceleratoriai/infrastruktūra

Priešankstyvoji stadija:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Neužtikrintas finansavimo nepertraukiamumas, keičiantis finansavimo laikotarpiams.	<ul style="list-style-type: none"> • Finansavimo planavimas vykdomas kelis metus prieš teikiant finansavimą.

Ankstyvoji stadija:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Neužtikrintas finansavimo nepertraukiamumas, keičiantis finansavimo laikotarpiams.	<ul style="list-style-type: none"> • Finansavimo planavimas vykdomas kelis metus prieš teikiant finansavimą.
2. Pensijų fondai nepakankamai investuoja Lietuvoje.	-
3. Mažai teminių akceleratorių.	<ul style="list-style-type: none"> • Organizuoti bendrus teminius fondus su kitomis Baltijos valstybėmis. • Skatinti startuolių atsiradimą, kad startuolių skaičius būtų pakankamas teminiuose akceleratoriuose.

Augimo stadija:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Pensijų fondai nepakankamai investuoja Lietuvoje.	-
2. Lietuvoje nėra A ir B stadijų startuolių finansavimo.	<ul style="list-style-type: none"> • Kurti bendrus Baltijos šalių fondus. • Skatinti užsienio rizikos kapitalo fondus investuoti Lietuvoje.
3. Nėra pakankamai privačių fondų.	<ul style="list-style-type: none"> • Skatinti užsienio fondų investavimą Lietuvoje.

Visos stadijos:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. INVEGA pati neinvestuoja į startuolius.	<ul style="list-style-type: none"> • Peržvelgti INVEGOS motyvus, kodėl tai nėra daroma.

3) Investuotojai

Priešankstyvoji stadija:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Nepakankamai gera mokestinė sistema verslo angelams.	<ul style="list-style-type: none"> • Jungtinėje Karalystėje veikianti SEIS programa.
2. Trūksta pagalbos pradedantiesiems startuoliams ieškant finansavimo šaltinių.	<ul style="list-style-type: none"> •

Ankstyvoji stadija:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Nepakankamai gera mokestinė sistema verslo angelams.	<ul style="list-style-type: none"> • Jungtinėje Karalystėje veikiantis modelis – geras pavyzdys.

2. Coinvest galėtų priimti geresnius finansavimo sprendimus. Finansavimo skyrimo būdai galėtų būti tobulinami.	<ul style="list-style-type: none"> • Privatūs investuotojai galėtų įsitraukti į Coinvest priimamus investavimo sprendimus.
--	---

Augimo stadija:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Coinvest nepadaro pakankamai gerų finansavimo sprendimų. Finansavimo skyrimo būdai galėtų būti tobulinami.	<ul style="list-style-type: none"> • Privatūs investuotojai galėtų įsitraukti į Coinvest priimamus investavimo sprendimus.

Visos stadijos:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Lietuva neturi pakankamai fondų, kurie galėtų investuoti į startuolius.	<ul style="list-style-type: none"> • Skatinti rizikos kapitalo fondų investavimą Lietuvoje.

4) Išorės ekspertai

Visos stadijos:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Iškreipta finansavimo sritis: patys investuotojai turi surasti startuolius.	-
2. Privatūs subjektai nėra linkę investuoti į startuolius.	<ul style="list-style-type: none"> • Jungtinėje Karalystėje veikianči SEIS programa.
3. Tiesioginis rinkos dalyvių rėmimas nėra veiksmingas.	<ul style="list-style-type: none"> • Įgalinti ekosistemą kurti vertę pačiai.

3. Strateginiai dokumentai

Augimo stadija:

Problema	Pasiūlytas sprendimas
1. Nėra pakankamai investuotojų startuolių augimo stadijoje.	-

Visos stadijos:

Problema	Pasiūlytas sprendimas
1. LVPA finansavimas nėra tikslingas.	<ul style="list-style-type: none"> • Peržvelgti finansavimą.
2. Ribota prieiga prie bankinių paskolų.	<ul style="list-style-type: none"> • Bendradarbiauti su bankais.
3. Neišvystytas finansavimas per vertybinius popierius.	-
4. Įmonėms trūksta finansų valdymo įgūdžių.	-
5. Sunku gauti finansavimą.	-

4. Kiti šaltiniai

Priešankstyvoji stadija:

Problema	Pasiūlytas sprendimas
1. Nėra finansavimo MVP sukūrimui bendro profilio startuoliams (ne angl. smart specializacijos).	<ul style="list-style-type: none"> • Subsidijos MVP sukūrimui atrinktoms idėjoms.
2. Grėsmė dėl finansavimo atotrūkio (angl. Gap) (Inočekiai, Inostartas) pasibaigus periodui 2021.12.31.	<ul style="list-style-type: none"> • Užtikrinti finansavimo priemonių tęstinumą.

<p>3. Sudėtingas aplikavimas į finansines paramos priemones, pertekliniai reikalavimai, administracinė našta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Viena paraiška idėjos įgyvendinimui iki prototipo ar pirmų pardavimų (visai priešankstyvajai (angl. Pre-seed) stadijai) su tarpiniais etapiniais įvertinimais dėl tolesnio finansavimo, o ne atskiros paraiškos atskiriems etapams, atskiroms programoms dalyvaujant konkursuose, laukiant vertinimo ir kt.
---	---

Ankstyvoji stadija:

Problema	Pasiūlytas sprendimas
<p>1. Neinvestuojama į ankstyvąją stadiją, nėra tokios kultūros.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Edukuoti visuomenę, skatinti investuoti į idėjų stadiją. Koinvesticinis fondas galėtų būti skiriamas idėjų stadijai.
<p>2. Sudėtingas aplikavimas į kai kurias valstybės paramos priemones (MITA), reikia samdyti konsultantus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Supaprastinti aplikavimą, nereikalaujant dokumentų, kurie yra viešai prieinami.
<p>3. Ribotas ir lėtai besiplečiantis verslo angelų skaičius. Valstybė per mokestines lengvatas neskatina privačių asmenų investavimo į inovatyvius verslus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • -
<p>4. Lietuviški fondai su savo "ticketų" dydžiais tampa nekonkurencingi tarptautiniame lygyje. Rizikos kapitalo fondams sudėtinga pritraukti privačias investicijas (neinvestuoja instituciniai investuotojai: pensijų fondai, korporacijos).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stiprinti esamus investuotojų gebėjimus sėkmingai atlikti rizikos kapitalo investicijas vietiniame ir tarptautiniame lygmenyje. Parama rizikos kapitalo industrijos edukacijai ir reikalingų įgūdžių įgijimo programoms. Stiprinti bendradarbiavimą tarp šalių.

5. Neskatinamos korporacijų (didžiųjų įmonių) investicijos į inovatyvius verslus.	<ul style="list-style-type: none"> • Mokestinės paskatos.
---	--

Augimo stadija:

Problema	Pasiūlytas sprendimas
1. Nepakanka rizikos kapitalo fondų, netenkina rizikos kapitalo fondų esamas dydis ambicingam startuolių ekosistemos augimui. Nėra pastangų pritraukti rizikos kapitalo fondus/investicijas į Lietuvą.	<ul style="list-style-type: none"> • Invest Lithuania, kitų institucijų (pvz. ambasados, komercijos atašė) pagalba kontaktų mezgimui ir atstovavimui. Stiprinti LT VCA (finansiskai), kad kaip centrinė rizikos kapitalo platforma galėtų vykdyti Lietuvos kaip rizikos kapitalo fondų ekosistemos kampaniją ir „Roadshow“.

Visos stadijos:

Problema	Pasiūlytas sprendimas
1. Lietuvoje nėra teminių fondų.	<ul style="list-style-type: none"> • Teminis fondas galėtų būti sukurtas tarp 3 Baltijos valstybių.
2. Pensijų fondai nepakankamai investuoja Lietuvoje.	-

5. Dažniausiai pasikartojančios problemos

1. Administracinė našta dalyvaujant viešosiose inovacinės veiklos skatinimo programose.
2. Nėra pakankamai rizikos kapitalo Lietuvoje.
3. Lietuvoje nėra A ir B stadijų startuolių finansavimo.
4. Nepakankamai gera mokestinė sistema verslo angelams.
5. Pensijų fondai nepakankamai investuoja Lietuvoje.
6. Neužtikrintas finansavimo nepertraukiamumas, keičiantis finansavimo laikotarpiams.

II. Tarptautiškumo skatinimas

2021 metais Startup Lithuania darytoje apklausoje didžiausias kiekis respondentų (43%) nurodė, kad pagrindinė kliūtis startuolio vystymuisi yra per maži finansiniai resursai. 18% respondentų nurodė, kad tai yra prieiga prie tarptautinių rinkų. Šias problemas galėtų padėti spręsti tarptautiškumo skatinimas Lietuvoje. Šiame skyriuje yra įvardytos pagrindinės problemos bei pasiūlyti sprendimai.

1. Startuolių ekosistemos plėtros koncepcija

Ankstyvoji stadija:

Problema	Pasiūlytas sprendimas
1. Trūksta žinių verslo plėtrai.	-

Augimo stadija:

Problema	Pasiūlytas sprendimas
1. Nedidelis užsienio startuolių skaičius Lietuvoje.	<ul style="list-style-type: none"> • Skatinti jų persikėlimą į Lietuvą.

2. Susitikimai su suinteresuotomis šalimis

1) Ministerija

Visos stadijos:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Mažas Lietuvos žinomumas.	<ul style="list-style-type: none"> • Finansuojant finansinių technologijų sektoriaus sklaidą, vykdant kitus projektus, galėtų būti integruojamas ir visos Lietuvos startuolių ekosistemos viešinimas.

1) Ministerijai pavaldžios ir kitos institucijos

Ankstyvoji stadija:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Užsienio fondų nebuvimas Lietuvoje.	•
2. Mažas Lietuvos žinomumas.	• Finansuojant finansinių technologijų sektoriaus sklaidą, vykdant kitus projektus, į galėtų būti integruojamas ir visos Lietuvos startuolių ekosistemos viešinimas.
3. Prastas startuolių pristatymas užsienyje.	-
4. Sunku užmegzti naujus ryšius užsienyje.	-
5. Investuok Lietuvoje nepakankamai siūlo investuoti į fondus Lietuvoje.	-

Augimo stadija:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Užsienio fondų nebuvimas Lietuvoje.	-
2. Mažas Lietuvos žinomumas.	• Finansuojant finansinių technologijų sektoriaus sklaidą, vykdant kitus projektus, galėtų būti integruojamas ir visos Lietuvos startuolių ekosistemos viešinimas.
3. Netinamas ir nepakankamas startuolių pristatymas užsienyje.	-
4. Versli Lietuva nesikoncentruoja į visų valstybių eksportą ir sektorius.	-
5. Viešajame sektoriuje nėra darbuotojo, kuris būtų atsakingas už startuolių eksportą.	• Įkurti tokią pareigybę Inovacijų agentūroje.
6. Sunku užmegzti naujus ryšius užsienyje.	-

7. Investuok Lietuvoje nepakankamai siūlo investuoti į fondus Lietuvoje.	-
8. Nėra aiškios strategijos, kaip padėti startuoliams eksportuoti savo produktus.	<ul style="list-style-type: none"> „Startup Lithuania“ turėtų turėti finansinių žmogiškųjų resursų, kurie galėtų konsultuoti, arba eksporto skyrius turi suteikti pagalbą.
9. Komercijos atašė nepakankamai suteikia pagalbos startuoliams plėstis į užsienio rinkas.	-
10. Startuoliai nežino, kaip plėstis į užsienio rinkas.	<ul style="list-style-type: none"> Galėtų būti "eksporto mokykla" šia tematika.

2) Startuoliai

Ankstyvoji stadija:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Nedalyvavimas tarptautinėse parodose.	-

Augimo stadija:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Nedalyvavimas tarptautinėse parodose.	-

Visos stadijos:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Mažas Lietuvos žinomumas.	-
1. Trūksta fokusuotos šalies komunikacijos.	<ul style="list-style-type: none"> • Reikia nuolatinės ir vientisos komunikacijos.

3) Investuotojai

Ankstyvoji stadija:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Nėra vieningo Lietuvos pasakojimo tarp rizikos kapitalo fondų ir startuolių, nėra tinkamos rinkodaros.	<ul style="list-style-type: none"> • Rizikos kapitalo fondai ir startuoliai turėtų būti kartu "pardavinėjami" užsienyje. Reikia, kad bendra komanda iš Lietuvos pasakotų/pardavinėtų tą pačią istoriją.

Augimo stadija:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Startuolių dalyvavimas konferencijose yra finansuojamas valstybės.	<ul style="list-style-type: none"> • Nereikia finansuoti startuolių dalyvavimo konferencijose.
2. Rizikos kapitalo fondai ir startuoliai turėtų būti kartu pardavinėjami užsienyje. Reikia, kad bendra komanda iš Lietuvos pardavinėtų tą pačią istoriją.	-

Visos stadijos:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Netikslinga Lietuvos rinkodara. Skirtingi fondai skirtingai pasakoja apie Lietuvą.	<ul style="list-style-type: none"> • Reikia turėti vieningą poziciją. Remtis Invest Lithuania bei Go Vilnius pavyzdžiais.

4) Išorės ekspertai

Augimo stadija:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Mažas eksportas į užsienį.	-
2. Menka ekonominė diplomatija.	-

Visos stadijos:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Nėra pakankamai finansuojamos narystės asociacijose.	-
2. Paslaugos startuoliams teikiamos tik lietuvių kalba (valstybinėse institucijose).	-

3. Strateginiai dokumentai

Ankstyvoji stadija:

Problema	Pasiūlytas sprendimas
1. Trūksta žinių verslo plėtrai.	-

Augimo stadija:

Problema	Pasiūlytas sprendimas
1. Nėra tikslingo renginių sąrašo į kuriuos startuoliai galėtų išvykti ir dalyvauti.	<ul style="list-style-type: none"> • Parengti tikslingą sąrašą.
2. Lietuvos komercijos atašė nepakankamai dėmesio skiria reklamuojant Lietuvos įmones.	<ul style="list-style-type: none"> • Peržvelgti Lietuvos komercijos atašė prioritetines sritis.
3. Nepakankamas eksporto konkurencingumo augimas.	-
4. Silpnas įmonių horizontalusis ir vertikalusis bendradarbiavimas ir įsitraukimas į tarptautines vertės grandines.	-
5. Menkas Lietuvos, kaip turinčios eksporto potencialą, žinomumas tikslinėse eksporto rinkose.	-
6. Trūksta žinių verslo plėtrai.	<ul style="list-style-type: none"> • Rengti mokymus apie eksportą.
7. Maža eksporto geografinė diversifikacija ir orientacija į kitas, sparčiau augančias ne ES šalių rinkas, didelė Lietuvos eksporto priklausomybė nuo lėtėjančių ES šalių rinkų augimo.	<ul style="list-style-type: none"> • Peržvelgti Pietų Korėjos, Taivano, Artimuosiuose Rytuose esančias rinkas.
8. Mažas klientų ir partnerių tinklas užsienyje.	<ul style="list-style-type: none"> • Peržvelgti Pietų Korėjos, Taivano, Artimuosiuose Rytuose esančias rinkas.

Visos stadijos:

Problema	Pasiūlytas sprendimas
1. Lietuvos klasterių dalyvavimo tarptautinėse iniciatyvose ir tarptautiniuose klasteriuose lygis yra žemas.	-
2. Mažas šalies kaip patrauklios investicijoms žinomumas užsienyje.	<ul style="list-style-type: none"> • Pristatyti Lietuvą tiksliniuose renginiuose.

3. Maža aukštųjų (angl. <i>hi-tech</i>) ir aukštesniųjų (angl. <i>medium hi-tech</i>) technologijų produktų ir daug žinių reikalaujančių paslaugų eksporto dalis.	-
4. Įmonės per mažai eksportuoja originalių produktų.	-

4. Kiti šaltiniai

Visos stadijos:

Problema	Pasiūlytas sprendimas
1. „StartupFair“ turėtų būti didesnis renginys.	<ul style="list-style-type: none"> • Pati ekosistema galbūt galėtų organizuoti renginį; „StartupFair“ turėtų organizuoti atskira komanda visus metus; visas galbūt Baltijos regionas galėtų turėti vieną renginį.
2. „StartupFair“ yra nemokamas renginys, dėl to gali atrodyti dalyviams, kad tai nevertas dėmesio renginys.	-
3. Neefektyvus Lietuvos reprezentavimas užsienio renginiuose.	<ul style="list-style-type: none"> • Reikia žinoti, koks tikslas vykimo į renginius. Reikia, kad patys startuoliai, investuotojai važiuotų ir jie atliktų pagrindinį darbą.
4. Lietuva neturi vienos nuolatinės žinutės, kaip kad pavyzdžiui Estija „e-estonia“.	-
5. „Startup Fair“ nėra atiduotas rinkai organizuoti.	-
6. „Startup Fair“ turėtų būti organizuojamas komerciniais tikslais.	-
7. „Startup Lithuania“ neturi pakankamai finansinių ir žmogiškųjų resursų organizuoti „Startup Fair“.	-

5. Dažniausiai pasikartojančios problemos

1. Mažas Lietuvos žinomumas.
2. Prastas startuolių pristatymas užsienyje.
3. Trūksta fokusuotos šalies komunikacijos.
4. Nepakankamas dalyvavimas tarptautinėse parodose.
5. Nėra tikslingo renginių sąrašo, į kuriuos startuoliai galėtų išvykti ir dalyvauti.
6. Lietuvos komercijos atašė nepakankamai dėmesio skiria reklamuojant Lietuvos įmones.
7. Nedidelis eksportas į užsienį.
8. „Startup Fair“ renginys galėtų būti organizuojamas pasitelkiant daugiau resursų, pritraukiant daugiau dalyvių.
9. „Startup Fair“ renginį neturėtų organizuoti „Startup Lithuania“, tai turėtų daryti privati įmonė.
10. „Startup Lithuania“ neturi pakankamai žmogiškųjų ir finansinių resursų.
11. Komercijos atašė nepakankamai suteikia pagalbos startuoliams plėstis į užsienio rinkas.

III. Infrastruktūros įveiklinimas ir plėtra

Infrastruktūros įveiklinimas ir plėtra yra kita prioritetinga kryptis, kuri yra nurodyta ekosistemos plėtros koncepcijoje. Didelė dalis suinteresuotų šalių teigia, kad infrastruktūros kiekis startuoliams Lietuvoje yra pakankamas, tačiau ją reikia įveikinti. Šiame skyriuje pateiktos pagrindinės problemos ir pasiūlyti sprendimai.

1. Startuolių ekosistemos plėtros koncepcija

Priešankstyvoji stadija:

Problema	Pasiūlytas sprendimas
1. Infrastruktūros įveiklinimo trūkumas (laboratorių prieinamumo, efektyvaus įrangos panaudojimo).	<ul style="list-style-type: none"> Suteikti darbo vietas prototipavimui, testavimui, MTEP ir inovacinei veiklai vykdyti reikalingą įrangą. MTEP infrastruktūros panaudojimą startuoliams siūloma skatinti per viešinimą ir naudojimo sąlygų lengvinimą.
2. Nėra nuoseklios infrastruktūros plėtros sistemos, sinergizuojant išteklius ir kompetencijas.	<ul style="list-style-type: none"> Finansuoti inkubavimo veiklas visai priešankstyvajai stadijai. Tai užtikrintų paslaugų kompleksumą.

Ankstyvoji stadija:

Problema	Pasiūlytas sprendimas
1. Specializuotų akceleratorių ir galimybių perspektyviems startuoliams akceleruotis užsienyje trūkumas.	<ul style="list-style-type: none"> Kurti specializuotus akceleratorius. Reikia, kad veiktų institucijos, kuriose būtų galima teikti efektyvias, ilgalaikes ir visapusiškas įmonių inkubavimo ir akceleravimo paslaugas.
2. Valstybės pagalba (tiesioginė) fragmentuota, teikiama ne vieno langelio principu.	-
3. Mažas inkubatorių skaičius.	-
4. Galimybė startuoliams pasinaudoti įvairiomis inkubavimo ir	-

akceleravimo, investicijų pritraukimo, finansavimo ir pan. paslaugomis atsiranda tik tuomet, kai startuolis pasiekia bent 4 technologinės parengties lygį, o pageidaujama ir aukštesnį etapą.	
---	--

2. Suinteresuotųjų šalių analizė

1) Ministerija

Visos stadijos:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Infrastruktūra nėra pakankamai gerai įveiklinta.	-

1) Ministerijai pavaldžios ir kitos institucijos

Visos stadijos:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Per didelės lėšos yra skiriamos moksliniams tyrimams bei plėtrai.	<ul style="list-style-type: none"> • Padalinti pinigus tolygiau bei taip pat skirti lėšų kitų tipų startuoliams.

2) Akceleratoriai/infrastruktūra

Visos stadijos:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Sunku su valstybe derinti dėl valstybinių objektų panaudojimo.	-
2. Valstybė nežino, ką nori daryti su dalimi valstybinių objektų.	<ul style="list-style-type: none"> • Suteikti galimybes privačiam verslui naudotis valstybiniais statiniais.

3) Investuotojai

Visos stadijos:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Valstybinės bendradarbiystės erdvės nėra reikalingos.	-

4) Išorės ekspertai

Visos stadijos

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Neužtenka vietos startuoliams verslo parkuose bei slėniuose.	<ul style="list-style-type: none"> • Statyti paprastus statinius, neišleidžiant daug pinigų. Geriau daugiau vietos ir paprastesni statiniai.
2. Infrastruktūra nėra pakankamai gerai įveiklinta.	<ul style="list-style-type: none"> • Startuoliams suteikiami krepšeliai naudotis infrastruktūra.

3. Kiti šaltiniai

Priešankstyvoji stadija:

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Infrastruktūra nėra įveiklinta (laboratorių prieinamumas, efektyvus įrangos panaudojimas).	<ul style="list-style-type: none"> • Esamos infrastruktūros įveiklinimas, spec. inkubatoriai, technologijų centrai.
2. Atskirtis tarp ŠMM ir EIM kuruojamų inovacijų ekosistemų: atskiros finansavimo programos universitetams, kuriose negali dalyvauti EIM VŠĮ. Taip nekuriama	<ul style="list-style-type: none"> • Pradėti realiai kurti inovacijų ekosistemą, skatinti bendrus sistemos dalyvių projektus, nepaisant žinybinio pavaldumo. Finansavimo priemonės neturi skirstyti tinklo dalyvių į „savus“ ir „svetimus“.

vieninga sistema sinergizuojant resursus, finansus ir kompetencijas.	
---	--

Ankstyvoji stadija

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Norint skatinti „ <i>deep tech</i> “, gyvybės mokslų sritis, reikia specializuotų akceleratorių arba suteikti galimybę potencialo turintiems startuoliams akceleruotis užsienyje.	<ul style="list-style-type: none"> • Specializuoti akceleratoriai arba stipendijos, kaštų padengimas dalyvauti specialiuose akceleratoriuose užsienyje.
2. Pusė Lietuvos startuolių (55%) nedalyvavo ir neplanuoja dalyvauti jokiose akceleravimo programose.	<ul style="list-style-type: none"> • Skatinti startuolių dalyvavimą užsienio akceleratoriuose - priemonės, padengiančios kaštus.
3. Šiuo metu fragmentuota valstybės pagalba, skirtingose agentūrose, konsultacijos, finansinė pagalba ir kt.	<ul style="list-style-type: none"> • Inovacijų agentūra turėtų apjungti viską į vieną langelį. „Startup Lithuania“ pajėgumų didinimas (žmogiškieji resursai, biudžetas).

1. Dažniausiai pasikartojančios problemos

1. Infrastruktūra nėra pakankamai gerai įveiklinta.
2. Fragmentuota valstybės pagalba.

IV. Talentų ugdymas ir pritraukimas

2021 m. „Startup Lithuania“ vykdytos Lietuvos startuolių apklausos duomenimis, net 41% startuolių nurodė, jog labiausiai startuolio vystymąsi apsunkina talentų trūkumo problema (antroji pagal procentinį punktą opiausia problema po finansinių resursų trūkumo (43%)). Net 31% nurodė, kad šiuo metu startuolių ekosistemai labiausiai trūksta paprastesnių procedūrų įdarbinant trečiųjų šalių piliečius.⁸ Vertinami darbuotojų ne iš Europos Sąjungos šalių įdarbinimo procedūras, 37% – kad procedūros yra sudėtingos.

Startuoliai žymiai dažniau (43%) nurodė, kad jiems yra reikalingi aukštos kvalifikacijos specialistai, o ne vidutinės kvalifikacijos (28%) ar jaunesniojo specialisto lygmens darbuotojai (8%). Startuoliai nurodė, kad užsienio specialistą dirbti į Lietuvą pirmiausia motyvuotų įdomus darbo pasiūlymas – 39%, galimybė atsivežti šeimą – 36%, pagalba integracijai – 33% ir finansinė pagalba persikeliant – 30%.

1. Startuolių ekosistemos plėtros koncepcija

Startuolių stadija	Privalumai	Trūkumai
1. Priešankstyvoji	Valstybės investicijos į mokslo ir studijų institucijų darbuotojų technologijų perdavimo kompetencijas.	1. Mokyklose ribotai mokoma verslumo įgūdžių. 2. Mokslo ir studijų institucijose neskiriama pakankamo dėmesio tarpdiscipliniškumui, inovacijų kūrimo įgūdžiams. 3. Trūksta technologijų perdavimo programų.
2. Ankstyvoji	Veikianti „Startup Visa“ ⁹ programa.	1. Sudėtingos ir nepatrauklios imigracijos procedūros. 2. Europos šalių startuolių pritraukimo programų trūkumas. 3. Neskatinama rinktis technologijų srities specialybių.
3. Augimo	Sėkmingai išaugę ir tarptautiniu mastu plečiantys savo veiklas startuoliai.	Neskatinama rinktis technologijų srities specialybių.

⁸ „Startup Lithuania“ apklausa, 2021 m.

⁹ Apie programą daugiau sužinosite čia: www.startupvisalithuania.com.

2. Susitikimai su suinteresuotomis šalimis

1) Ekonomikos ir inovacijų ministerija

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Talentų tema fragmentuota, trūksta tarpinstitucinio bendradarbiavimo.	<ul style="list-style-type: none"> • Viešosios įstaigos (Investuok Lietuvoje, EIMIN, ŠMSM) turi savo veiklų sritis, o dalis tų veiklų persidengia. Siūloma paskatinti didesnį tarpinstitucinį bendradarbiavimą.
2. Užimtumo įstatymo spragos. Lietuvoje trūksta paskatų pritraukiant aukštos kvalifikacijos darbuotojus.	<ul style="list-style-type: none"> • Šiuo metu Ekonomikos ir inovacijų ministerijoje svarstomos finansinių paskatų priemonės, pritraukiamiems aukštos kvalifikacijos darbuotojams, tačiau šios priemonės yra tik nedidelė dalis reikalingų paskatų, užtikrinti reikalingą pokytį talentų pritraukimo srityje.
3. Migracijos klausimai: į Lietuvą sudėtinga atvykti dirbti be darbo sutarties.	<ul style="list-style-type: none"> • Sudaryti sąlygas atvykti į Lietuvą kitomis sąlygomis, nei darbo sutartis. Galimybė būti laisvai samdomu darbuotoju, dirbti nuotoliniu būdu. • Tech vartai – migracijos kelias galėtų būti vienas iš sprendimo būdų.
4. Turėtų būti skiriama daugiau dėmesio ne tik užsieniečių įdarbinimui Lietuvoje, tačiau ir jų integracijai Lietuvoje, papildomu darbu įsikurti šalyje.	-

5. Startuoliams trūksta <i>senior-level</i> , aukštos kvalifikacijos darbuotojų.	<ul style="list-style-type: none"> Aukštos kvalifikacijos darbuotojus galima pritraukti finansinėmis paskatomis.
6. Startuoliams trūksta <i>mid-lever, junior-level</i> pozicijų darbuotojų.	<ul style="list-style-type: none"> <i>Mid-level</i> ir <i>junior-level</i> darbuotojams pritraukti atsirado „Tech vartų“ iniciatyva.
7. Biurokratiniai procesai vis dar sudėtingi.	<ul style="list-style-type: none"> Šiuo metu EIMIN kuriamos lengvinančios priemonės.
•	<ul style="list-style-type: none"> Kiti pasiūlymai: Užimtumo tarnybos finansinės paskatos gali pritraukti darbuotojus, tačiau ne aukštos kvalifikacijos.

2) Ministerijai pavaldžios institucijos

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Dėl talentų trūkumo nėra pakankamai kokybiškų startuolių.	<ul style="list-style-type: none"> Pasiūlymas: universitetuose skatinti verslumo ir vadybos įgūdžius. Svarbus verslo ir mokslo bendradarbiavimas.
2. „Startup Visa“ programa turėtų būti tobulinama.	<ul style="list-style-type: none"> Teikiamas įstatymo pakeitimo siūlymas, siekiant šiek tiek supaprastinti vizos išdavimo procedūrą į Lietuvą iš trečiųjų šalių atvykstantiems startuolių įkūrėjams.
3. Talentų sritis labai fragmentuota ir turėtų atsiderėti po vienu stogu.	<ul style="list-style-type: none"> Pasiūlymas peržiūrėti visas talentų pritraukimo ir ugdymo iniciatyvas ir išskaidyti užduotis pagal institucijas.
4. Trūksta talentų ugdymo programų.	<ul style="list-style-type: none"> Reikalingas „Junior Achievement“ programos aktyvesnis įveiklinimas.

5. Talentų srityje pinigai/ finansavimas skirstomas nepakankamai tikslingai.	<ul style="list-style-type: none"> • Pasiūlymas koncentruotis į tas sritis, kuriose Lietuva turi potencialą, investuoti ten, kur turime daugiau galimybių ir pajėgumų.
6. Lietuvoje migracijos procedūros yra labai sudėtingos, joms supaprastinti reikia daugiau įvairių iniciatyvų.	-

3) Startuoliai

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Viešosios įstaigos nepakankamai bendradarbiauja tarpusavyje.	<ul style="list-style-type: none"> • Siūloma kiekvienai institucijai, kurios veiklos srityje atsiduria talentų tema, koncentruotis į konkrečią problematiką. Institucijoms reikėtų daugiau bendradarbiauti, bet nedubliuoti veiklų. • Pasiūlymas EIMIN ir ŠMSM susifokusuoti į talentus Lietuvoje, pritraukimo klausimą palikti „Investuok Lietuvoje“.

4) Akceleratoriai/infrastruktūra

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Migracijos klausimai sudėtingi atvykstantiems iš trečiųjų šalių darbuotojams.	<ul style="list-style-type: none"> • Peržiūrėti Užsieniečių teisinės padėties įstatymą, „Startup Visa“ programą ir kitus su migracija susijusius teisės aktus ir programas.
2. Jautrios šalys (Ukraina, Baltarusija) nepakankamai remiamos/įtraukiamos.	<ul style="list-style-type: none"> • Reikia pagalvoti apie tai, kaip įtraukti jautrias minėtąsias šalis. Turime kalbėti ne tik apie savo ekosistemą, bet ir apie Ukrainos ir Baltarusijos startuolius, nes

	dėl geopolitinės situacijos jie turi bėgti iš savo valstybių.
3. Universitetuose nėra mokoma verslumo įgūdžių. Verslo ir universitetų bendradarbiavimas galėtų būti glaudesnis.	<ul style="list-style-type: none"> • Remti universitetų edukacines veiklas, tokias kaip VU „Tech Hub“, didinti akademikų algą, skatinti universitetų tarpdisciplininį bendradarbiavimą studijose ir moksle, skatinti verslumą universitetuose, organizuojant renginius (remti pre-akceleravimo programas, valstybei jas finansuoti). • Karjera.lt platforma yra puiki mokslo ir verslo bendradarbiavimo iniciatyva. Pasiūlymas ją sustiprinti. • Olandijoje yra puikus pre-akceleravimo programos pavyzdys, kuomet tarpusavyje glaudžiai bendradarbiauja universitetai, savivaldybės ir komercinės organizacijos. • Skatinti tarpdisciplininį bendradarbiavimą universitetuose.
4. Talentai iš užsienio nėra tinkamai pritraukiami.	<ul style="list-style-type: none"> • Reikia ieškoti programų ir iniciatyvų, kurios būtų orientuotos į Lietuvos žinomumo ir patrauklumo užsienio talentams didinimą.
5. Trūkta programų, kuriose būtų skatinamas tiek verslumas, tiek ir startuolių kūrimosi (kiekybinis) procesas.	<ul style="list-style-type: none"> • Valstybei reikia stiprinti ir finansuoti iniciatyvas, mokymus, kuriomis skatinamas verslumas, ruošiami startuoliai pradinėse stadijose (pre-akceleravimo programos).

5) Investuotojai

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
---	---

<p>1. Migracijos klausimai. Reikia, kad iš trečiųjų šalių atvykstantiems darbuotojams būtų lengva įkurti įmones.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • „Startup Visa“ programos tobulinimas ir galimybių palengvinant migracijos procesus paieškos.
--	--

6) Išorės ekspertai

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
<p>1. Migracijos iššūkiai.</p> <p>a. Sudėtingos migracijos procedūros trukdo pritraukti žmogiškąjį kapitalą.</p> <p>b. Lietuvos profsąjungos priešinasi imigracijai.</p> <p>c. Valstybės pozicija migracijos klausimais yra pernelyg griežta. Migracijos departamente didelis žmogiškųjų išteklių ir finansinių resursų trūkumas – procesai vyksta lėtai, į migraciją žiūrima labai nelanksčiai.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A. - • B. - • C. Sprendimas: Tokias problemas sudėtingas spręsti teisės aktu ar pavienėmis iniciatyvomis – reikalinga politinė valia ir sisteminis pokytis, kitoks požiūris į lankstesnę migraciją ir jos teikimą naudą, kuomet ji orientuota į verslo sąlygų gerinimą.
<p>2. Lietuvoje esantiems startuoliams sunku uždaryti ar atidaryti įmonę, atlikti elementarius veiksmus dėl anglų kalba neprieinamos informacijos, tam reikia samdyti teisininkus – tai reikalauja didelių papildomų kaštų.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Viešosios paslaugos turėtų būti ne tik suskaitmenintos, tačiau teikiamos ir anglų kalba.
<p>3. Teisinėje bazėje nėra teisinės sąvokos „talentas“.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Reikia apibrėžti, kas yra talentas. Vienas iš talentą apibrėžiančių aspektų galėtų būti jo kuriama pridėtinė vertė – atlyginimas, kurį jis gautų įsidarinęs Lietuvoje.
<p>4. Lietuvos viešojo sektoriaus veikla talentų srityje labai nesuderinta ir fragmentuota.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Reikia ieškoti galimybės suderinti skirtingų institucijų veiklų tikslus.

5. Talentų Lietuvoje trūksta, nes nėra ryškių finansinių paskatų.	<ul style="list-style-type: none"> • Tinkama opcionų sistema galėtų prisidėti prie šių finansinių paskatų atsiradimo.
6. Lietuvoje trūksta talentų (ypač <i>Senior</i> pozicijų) tam tikrose specifinėse industrijoje, tokiose kaip žaidimų industrija (<i>GameDev</i>).	<ul style="list-style-type: none"> • Reikalingos iniciatyvos ar/ir finansinės paskatos.
7. Lietuvoje trūksta talentų.	<ul style="list-style-type: none"> • Reikia sukurti sistemą, kuri gebėtų generuoti talentus viduje - per švietimą, ugdyti talentus mokyklose, universitetuose. • Reikalingas glaudesnis verslo ir mokslo bendradarbiavimas.
8. Lietuvos talentai išvyksta į užsienį.	<ul style="list-style-type: none"> • Reikalingos paskatos darbuotojams išlaikyti: Gyventojų pajamų mokesčio, neapmokestinamų pajamų dydžio lengvatos ir kt.

3. Dažniausiai pasikartojančios problemos

1. „Startup Visa“ programa turi būti tobulinama.
2. Reikia ieškoti papildomų lengvatų asmenims iš trečiųjų šalių įsidarbinti Lietuvoje ar kurti Lietuvoje startuolius.
3. Didinti paslaugų prieinamumą (diegti paslaugas anglų kalba).
4. Migracijos departamento sisteminė problema – nelankstus požiūris į atvykstančius darbuotojus iš trečiųjų šalių.
5. Lietuvos viešojo sektoriaus veikla talentų srityje labai nesuderinta ir fragmentuota.
6. Lietuvoje trūksta talentų (specialistų – ypač *Senior* pozicijose).

V. Palankus teisinis reguliavimas

Teisinio reguliavimo klausimai yra taip pat viena iš Konceptijoje nurodytų prioritetinių krypčių. Reikalingas palankesnės teisinės bazės užtikrinimas ir tam tikrų įstatymų – Akcinių bendrovių įstatymo, sureguliuojant akcijų klases ir opcionų problematiką, sprendimas. „Startup Lithuania“ 2021 metais vykdytoje apklausoje, atsakant į klausimą, kas labiausiai apsunkina startuolio vystymąsi, net 32% nurodė, kad trukdo netinkamas verslo reguliavimas. Teisinio reguliavimo klausimai persidengia su verslo reguliavimo sritimi.

1. Startuolių ekosistemos plėtros koncepcija

Startuolių ekosistemos stadija	Privalumai	Trūkumai
Priešankstyvoji	-	-
Ankstyvoji	Gera investicinė aplinka (suskaitmenintos institucijų paslaugos, palankus opcionų apmokestinimas ir kt.).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dvigubas apmokestinimas verslo angelams. 2. Nepakankamai išnaudojamos opcionų galimybės.
Augimo	-	<ol style="list-style-type: none"> 1. Startuolių plėtrai ir užsienio investuotojams nepalankus teisinis reguliavimas (pvz., Akcinių bendrovių įstatymo, Patentų įstatymo, su rizikos kapitalo fondais susijęs reguliavimas).

2. Suinteresuotųjų šalių analizė

1) Ministerija

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
---	---

1. Reikalingas administracinės naštos mažinimas ir nuolatinis teisinės bazės tobulinimas.	<ul style="list-style-type: none"> • Inovacijų agentūra galėtų teikti teisės aktų pasiūlymus politikos formuotojams. • Galbūt galima būtų sukurti „sandbox“ startuoliams.
2. Reikalingas finansavimo nepertraukiamumo užtikrinimas.	-
3. Smulkaus ir vidutinio verslo subjektų finansavimo klausimas. Prieigos prie finansavimo šaltinių iššūkiai.	-

2) Ministerijai pavaldžios institucijos

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
1. Startuoliams pernelyg sudėtingi biurokratiniai procesai, atimantys daug laiko resursų.	<ul style="list-style-type: none"> • Palengvinti biurokratinius procesus startuoliams.
2. Šiuo metu ne visada yra aktyvių fondų, neretai nėra investicijų. Fondai vargsta pritraukdami privačias lėšas.	<ul style="list-style-type: none"> • Užtikrinti finansavimo nepertraukiamumą. • Sutvarkyti fondų teisinį reguliavimą.

3) Startuoliai

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
<p>1. Akcinių bendrovių įstatymo spragos.</p> <p>a. Pati didžiausia problema slypi tame, kaip Valstybinė mokesčių inspekcija taiko įstatymą praktiškai. Opcionų taikymas yra nelankstus, o mokesčių lengvata pritaikoma tik išimtiniais atvejais.</p> <p>b. Akcijų klasių problema.</p>	<p>A. Valstybinė mokesčių inspekcija turėtų taikyti Akcinių bendrovių įstatymą lanksčiau.</p> <p>B. Akcijų klases reikia išplėsti.</p>

<p>2. Egzistuoja sisteminiai verslą reguliuojančių institucijų darbo iššūkiai – teisės aktai taikomi išsikeliant didelius saugiklius, nepasitikima verslais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Verslo priežiūros institucijos turėtų taikyti sisteminius pokyčius, atsisakyti “draudimo” kultūros ir taikyti skatinimo, palaikymo bei pasitikėjimo atmosferą.
<p>3. Perteklinis notorizavimas verslams.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gerieji užsienio atvejai: Didžiojoje Britanijoje, Olandijoje, Estijoje, Delavere. Čia egzistuoja palankesnė reguliacinė aplinka.

4) Akceleratoriai/infrastruktūra

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
<p>1. Smulkaus ir vidutinio verslo įstatymas: startuolių apibrėžimas turėtų būti pakeistas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pasiūlymas išplėsti sąvoką - neapriboti 5 metų apimtyje.

5) Investuotojai

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
<p>1. Investuotojams skiriama per mažai mokestinių lengvatų.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Užtikrinti kapitalo grąžos mokesčių lengvatas. • Palengvinti investuotojams investavimą mokestinėmis lengvatomis. Jungtinės Karalystės įstatyminės bazės modelis yra puikus pavyzdys.
<p>2. Reinvestuojamo verslo klausimai. Šiuo metu egzistuoja tvarka, kuomet 3 metus išlaikius akcijas ir jas pardavus nereikia mokėti mokesčių. Jei iki 3 metų – mokėti reikia. Kuomet gaunamas pelnas, jei jis reinvestuojamas į RND, įmonės vystymą, tris metus nereikia mokėti pelno mokesčio.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pasiūlymas, kad startuolis galėtų sukaupti visą sumą, kol reinvestuoja, galbūt PVM nemokėtų nuo visos sumos, ne tik 3 metų. • Sumažinti pelno mokestį įmonėms.

3. Klampūs ir sudėtingi valstybės reguliavimo mechanizmai.	-
4. Fondų ir investuotojų reguliavimai milžiniški.	-
5. Akcinių bendrovių įstatyme nėra surašyti investicijų etapai ir formos.	<ul style="list-style-type: none"> • Remtis Jungtinės Karalystės ir Jungtinių Amerikos Valstijų teisinio reguliavimo pavyzdžiais.
6. Dvigubo apmokestinimo problema	<ul style="list-style-type: none"> • Pritaikyti Jungtinės Karalystės teisinės bazės modelį.

6) Išorės ekspertai

Suinteresuotųjų šalių nurodytos problemos	Suinteresuotųjų šalių pasiūlytas sprendimas
<p>1. Akcinių bendrovių įstatymas.</p> <p>a. „Ant popieriaus“ atrodo gerai, tačiau VMI institucija taiko įstatymą nelanksčiai. VMI įstatymo taikymas klampus, nepatogus praktinis įgyvendinimas.</p> <p>b. Akcijų klasės – problema akcijų klasių konvertavime ir jos nėra nurodytos teisinėje bazėje.</p> <p>c. Privilegijuotų akcijų reguliavimas Lietuvoje nėra sutvarkytas – nėra aišku, kas yra privilegijuota akcija.</p> <p>d. Opcionų problematika. Opcionai nereguliuojami, nėra įstatymo, kuriame opcionai būtų apibrėžti. Neaišku, kas nustato opciono vertę. Manoma, jog apmokestinimas turėtų atsirasti tuomet, kuomet yra pardavimai. Darbuotojams trūksta aiškumo, kaip, gavus opcioną, skaičiuoti mokesčius. Neretai opcionai ateina iš užsienio, ne</p>	<p>A. VMI turėtų liberaliau reguliuoti akcijų klases. Reikia išplėsti akcijų klases ir leisti jas padaryti laisvas.</p> <p>B. Reikia sureguliuoti akcijų klases. Iki šiol jos buvo tik dvi, ir formuojamos sutartiniu pagrindu, o startuolių investavimo pagrindas užtikrinti, kad klasės ateitų iš įstatymų/įstatų, kad būtų galima jas pritaikyti. Suteikti akcijas be balsavimo teisės.</p> <p>C. -</p> <p>D. 1) Sprendimas/pasiūlymas – apibrėžti opcioną teisinėje bazėje. 2) Pasiūlymas didinti opcionų žinomumą ir aiškinti jų apmokestinimo klausimus, galbūt padaryti SODROS skaičiuoklės prototipą opcionams. 3) Sprendimas/pasiūlymas: suburti darbo grupę ir skirti dėmesio opcionų klausimui tiek iš mokesstinės, tiek iš sutartinės (reguliavimo) pusės. Inovacijų agentūra galėtų imtis šios iniciatyvos.</p>

Lietuvos įmonių, tuomet klausimų kyla dar daugiau.	
2. Teisinis reguliavimas nėra palankus investuotojams.	<ul style="list-style-type: none"> Sukurti palankų reguliavimą investuotojams. Remtis Estijos pavyzdžiu. Mokestiniai projektai – verslo angelams teikti lengvatas – ypač tuo atveju, jei investicija nesėkminga.
3. Teisinėje bazėje nėra teisinės sąvokos – „talentas“.	<ul style="list-style-type: none"> Reikia apibrėžti, kas yra talentas. Pavyzdžiui, talentą galima apibrėžti atsižvelgiant į jo kuriamą pridėtinę vertę – atlyginimą.
4. Lietuvoje nepakankamai gera situacija Lietuvoje veikiančių fondų teisiniame reguliavime.	<ul style="list-style-type: none"> Svarbu, kad būtų gerinama situacija Lietuvoje veikiančių privataus ar rizikos kapitalo fondų.
5. Teisinės bazės tvarkymas padėtų higienos principu.	<ul style="list-style-type: none"> Kuo skubiau susitvarkyti jau įsisenėjusias teisinės bazės problemas (Akcinijų bendrovių įstatymas ir kt.).

3. Teisės aktai ir iš jų išplaukiantys iššūkiai

1) Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymas.¹⁰

Kalbant apie įstatymo paskirtį, tai šis įstatymas „nustato smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų sampratą, smulkiojo ir vidutinio verslo subjektams taikomas valstybės paramos formas, Lietuvos smulkiojo ir vidutinio verslo tarybos statusą ir funkcijas“. Taip pat šiuo įstatymu sudaromos prielaidos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtrai ir verslumo skatinimui.

Kalbant apie Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymą, suinteresuotųjų šalių nurodyta spraga vienoje įstatymo sąvokoje – „Startuolių“ apibrėžime. Startuolis šiame teisės akte apibrėžiamas kaip „didelį ir inovacijomis grindžiamą verslo plėtros potencialą turinti labai maža ar maža įmonė, Juridinių asmenų registre registruota ne ilgiau kaip 5 metus“. Siūloma šią sąvoką praplėsti arba nesiaurinti amžiaus ribojimais.

Tačiau turimais duomenimis, šiuo metu šis teisės aktas (sąvokos patikslinimas) neplanuojamas keisti. Manoma, kad šis apibrėžimas apskritai neturėtų būti didelė kliūtis įmonėms (startuoliams) taikant jį teisinėje bazėje, todėl didelių papildomų iššūkių neturėtų kilti.

¹⁰ Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymas: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.68516/asr>

2) Akcinių bendrovių įstatymas.¹¹

Daugiausia iššūkių teisinio reguliavimo srityje susiję būtent su šio įstatymo taikymu. Apie problemas ne tik įstatymo turinyje, tačiau ir jo taikyme buvo galima išgirsti didžiojoje dalyje susitikimų su suinteresuotomis šalimis. Su Akcinių bendrovių įstatymu susijusios problemos pažymimos ir koncepcijoje. Koncepcijoje pažymima, kad ankstyvojoje stadijoje nėra pakankamai išnaudojamos opcionių galimybės.

Pirmiausia, svarbu žinoti, kam šis įstatymas apskritai yra taikomas. Šis įstatymas „reglamentuoja įmonių, kurių teisinės formos yra akcinė bendrovė ir uždaroji akcinė bendrovė, steigimą, valdymą, veiklą, reorganizavimą, pertvarkymą, atskyrimą ir likvidavimą, akcininkų teises ir pareigas, taip pat užsienio bendrovių filialų steigimą bei jų veiklos nutraukimą <..>“.

Pagrindinės diskusijos, kilusios dėl šio įstatymo:

a) Nepakankamai išnaudotos opcionių galimybės (akcijų klasių liberalizavimo klausimas).

Įmonės stengiasi pritraukti darbuotojus vis įvairesniais būdais, kadangi konkurencija dėl darbuotojų vis didėja. Vienas iš būdų pritraukti talentus – akcijų opcionių suteikimas (ypač aktualus startuoliams).

Šiuo metu Ekonomikos ir inovacijų ministerija parengė ir derina Akcinių įstatymų pakeitimus, kurie turi teigiamos įtakos verslo sąlygoms. Minėta opcionių problema galėtų būti išspręsta, jei šis įstatymo pakeitimas būtų patvirtintas LR Seime. Juo numatoma akcijų klasių reglamentavimą liberalizuoti: būtų sudaryta galimybė bendrovei išleisti privilegijuotųjų akcijų klases su teisėmis, kurias leidžiama apsiraišyti svarbiausiame bendrovės dokumente – įstatuose. Toks įstatymo pakeitimas taptų puikia motyvavimo priemone pritraukiant ir talentus. Manoma, kad liberalesnis požiūris suteiktų papildomo konkurencinio pranašumo regione į Lietuvos rinką pritraukiant užsienio investuotojus.¹²

21.4. Startuolių ekosistemos plėtros koncepcijos punkte teigiama, jog Lietuvoje jau galiojančią svarbią pasirinkimo sandorių (opcionių) lengvatą darbuotojams, pagal 2021 m. įsigaliojusį Akcinių bendrovių įstatymą, reikia viešinti ir plėtoti lengvatos taikymą ir mažinti administracinę naštą lengvata besinaudojantiems startuoliams.

b) Investuotojų dvigubo apmokestinimo problema.

Koncepcijoje įvardinta angelų „dvigubo apmokestinimo“ problema atsiranda tada, kai angelai buriasi į grupę ir investuoja kartu, pvz., per bendrai įsteigtą UAB, į kurį investicijoms sunėš

¹¹ Akcinių bendrovių įstatymas: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.106080/asr>

¹² Delfi, „Mindaugas Baniulis. Akcijos kaip motyvavimo priemonė: ar sulauksime naujos darbuotojų-akcininkų bangos?“ Nuoroda: https://www.delfi.lt/verslas/nuomones/mindaugas-baniulis-akcijos-kaip-motyvavimo-priemone-ar-sulauksime-naujos-darbuotoju-akcininku-bangos.d?id=89786751&fbclid=IwAR1bv6QPGmhPURb5xB-i9dQh-9qptHKDawVC5XV39_z617xu5UWhjtpUI5U

savo lėšas. Tokiu atveju, jei angelų grupės investicijos pasiteisina ir UAB gauna pelną, jis, kaip juridinis asmuo, turi sumokėti 1) pelno mokestį, o angelai, norėdami UAB gautą pelną išsimokėti per dividendus, dar turi sumokėti 2) GPM už gautus dividendus. Iš investicijos uždirbtos lėšos apmokestinamos apie 30%.

Tuo tarpu angelui investuojant vienam (kaip fiziniam asmeniui, ne per UAB) mokesčio našta bus perpus mažesnė. Tačiau startuoliai dažniausiai nenori priimti dešimčių angelų kaip investuotojų-akcininkų, nes taip pasunkėtų bendrovės valdymas, tad prašo juos jungtis į UAB, kad startuolio akcininkų sąrašė atsirastų tik vienas naujas akcininkas (grupės angelų valdomas UAB), o ne dešimtys atskirų angelų.

Lietuvoje daug patyrusių ir kapitalą sukaupusių verslininkų, kurie mielai investuotų į startuolius, jei tik mūsų mokesčių sistema skatintų tai daryti, o ne baustų.¹³ Konceptijos 21.5 straipsnyje nurodyta, jog „atsižvelgiant į poreikį skatinti investavimą į startuolius, reikia nuodugniau įvertinti mokesstinės aplinkos palankumą verslo angelams ir kitiems investuotojams Lietuvoje bei, remiantis gerosios užsienio praktikos pavyzdžiais, jį tobulinti“. Kaip pavyzdinė laikoma Jungtinėje Karalystėje veikianti „Enterprise Investment Scheme“ lengvata.

Vienas iš galimų pakeitimų galėtų būti leidimas verslo angelams kelti susidariusius nuostolius į ateinančius metus ir leisti padengti nuostolius iš finansinių priemonių perleidimo su dividendų pajamomis. Tai leistų verslo angelui drąsiau rizikuoti ir investuoti į startuolius. Verslo angelų investicijos būtų vertinamos kaip bendras maišas, dirbtinai neskaidant pagal metus ar pajamų rūšį. Dividendai yra investicinės veiklos grąža, todėl būtų logiška leisti patirti akcijų perleidimo nuostolius mažinant dividendų pajamų apmokestinimo našta.¹⁴

Šiems pakeitimams reikėtų GPM įstatymo vieno straipsnio vieno punkto pakeitimo. Dėl opciono apmokestinimo – užtektų finansų ministerijos nuomonės pakeitimo ir jos įtvirtinimo GPM įstatymo komentare. Vietoje pabaigos – nesijuokime iš verslo angelų, geriau skatinkime juos investuoti ir dalintis savo sukauptu kapitalu. Netiesiogiai, bet per sukurtas darbo vietas jų investicijos nuguls Lietuvos biudžete.¹⁵

4. Dažniausiai pasikartojančios problemos

1. Akcinių bendrovių įstatymo spragos ir poreikis jas kuo skubiau spręsti.
2. Reikia sureguliuoti opcionus.
3. Nėra apibrėžtos akcijų klasės.
4. Klampūs ir sudėtingi valstybės reguliavimo mechanizmai (kritika verslo priežiūros institucijoms – VMI).
5. Per didelė biurokratinė našta startuoliams.
6. Nepalankus teisinis reguliavimas investuotojams.
7. Nepalankus fondų reguliavimas.

---

¹³ Cobalt, „Kokią kainą Lietuvoje moka verslo angelai?“, Nuoroda: <https://cobalt.legal/lt/naujienos-ir-renginiai/kokia-kaina-lietuvoje-moka-verslo-angelai>.

¹⁴ Ten pat

¹⁵ Ten pat

4. Apibendrinimas

Ši ataskaita pateikia suinteresuotų šalių nuomones bei rastą informaciją strateginiuose dokumentuose ir startuolių ekosistemos plėtros koncepcijoje. Reikia pastebėti, kad ne visos išsakytos nuomonės atspindi realią situaciją.

Apibendrinant minėtina, kad infrastruktūros įveiklinimas ir plėtra, talentų ugdymas ir pritraukimas, prieigos prie finansavimo šaltinių (įskaitant subsidijas) užtikrinimas palankus teisinis reguliavimas bei tarptautiškumo skatinimas yra svarbios kryptys, kurių visuma gali užtikrinti efektyvią ekosistemos plėtrą. Skatinimo priemonės visoms minėtoms kryptims jau Lietuvoje egzistuoja, tačiau jos turi trūkumų, kuriuos reikia šalinti.

Svarbus aktyvesnis esamų mokesčių lengvatų suteikiamų galimybių viešinimas ir administracinės naštos siekiant jomis pasinaudoti mažinimas. Finansavimo priemonių pasiūla startuoliams Lietuvoje yra didelė, tačiau priemonės tikslinga tobulinti – pritaikyti atsižvelgiant į startuolių ypatumus. Be to, svarbu padidinti informacijos apie jas sklaidą. Svarbu skirti daugiau žmogiškųjų ir finansinių išteklių užsienio startuoliams ir talentams pritraukti ir konsultuoti. Startuoliams aktuali infrastruktūra yra pakankama, tačiau reikia gerinti prieigą prie jos, taip pat plėtoti bandomosios aplinkos tinklą. Mažas Lietuvos žinomumas, prastas startuolių pristatymas užsienyje bei nefokusuota šalies komunikacija yra problemos, kurios neskatina startuolių tarptautiškumo.

Tolimesni veiksmai – pirminio veiksmų plano parengimas, užsienio šalių analizė, viešoji konsultacija bei galutinio veiksmų plano parengimas minėtoms problemoms spręsti.

**BRIGITA MIKOLAJŪNAITĖ
VILIUS ŠLAPELIS**

2022, GEGUŽĖ

Daugiau apie projektą:

www.kurkl.lt/projektai/startuoliu-ekosistemosa-pletra/

 Kurk
Lietuvai

EKONOMIKOS
IR INOVACIJŲ
MINISTERIJA